

A nyílt gümőkórmebetegedések számára csak egyharmadnyi ágy áll rendelkezésére, mint amennyi kellene

Nincs elég szakorvos, 60.000 nyílt tbc. eset — Érdekes szakelőadások az Egyetembarátok szakülésén

(A Délmagyarország munkatársától) Szerdán délután a bőrgyógyászati klinika előadótermében előadást tartott az Egyetembarátok Egyesülete orvosi szakosztálya, amikor is több igen fontos és jelentőségteljes kérdéstről hangzott el nagy figyelemmel kísért előadás. Dr. Rávnay Tamás professzor megnyitóját után Kubányi Károly néhány érdekes köldökzsinórsérv esetet mutatott be, majd Erényi Julia „Brown-Sequart-szindróma érdekes esete” címen beszámolt egy a klinikán jelentkezett 13 éves leánynak a gerinevelő hártáján jelentkezett gyulladáshoz megbetegedéséről és az alkalmazott gyógyeljárás eredményéről. Az előadáshoz Vidakovich Kamillo professzor szolt hozzá és rámutatott az elvégzett műtétek jó hatására ilyen krónikus esetekben. Dr. Csajághy Márta hozzászólása után programon kívül Vidakovich Kamillo professzor szerepelt két érdekes bemutatással. Két betegen jelentkezett arcideg neuralgia gyógyítási módszeréről adott ismertetést, illetve a bevált alkoholinjekciós alkalmazásának sikerességét mutatta be. A bemutatott két 60-70 éves asszonyon néhány perces műtéttel érték el jó eredményt. A műtét igen egyszerű és fájdalommentes. Második bemutatásában egy 62 éves férfi szerepelt, aki bizonyos gerinevelősérvvel jelentkezett, ismertetette a tumor eltávolítását és az operációs eredményt.

Ezután Szarvas András tartott nagyfontosságú előadást a nyílt gümőkóros betegek elhelyezésének kérdéséről. Rámutatott arra, hogy ez elsősorban közegészségügyi kérdés. Ha az orvos manapság felfedez egy-egy nyílt esetet, szinte kétségbeejtő helyzet elé kerül, mert nem tud vele mit kezdeni, nem biztosíthatja megfelelő elhelyezését. Magyarországon ma csak egyharmadannyi ágygal rendelkezünk nyílt esetek részére, mint amennyire szükség volna. Nincs elég szakorvos sem, mondotta, összesen 146 gümőkór szakorvost tartanak nyilván, ebből is csak 43 működik vidéken! Az elmúlt évben az utánpótlás pedig mindössze 8 volt. Ma Magyarországon a nyílt gümőkóros betegek száma mintegy 60 ezerre tehető. Két probléma merül fel, el kell helyezni a gyógyíthatókat és el kell különíteni a menthetetleneket. A legnagyobb veszély nem azoknál a betegeknél jelentkezik, akik fekvőbetegek, hanem azoknál, akik nagy kavernákkal hosszú évekig fertőzik környezetüket és munkás társaikat. Abban jelölte meg a kérdés megoldását, hogy racionalizálni kell az ágyak biztosítását, biztosítani kell sok esetben az otthoni elhelyezés megszervezését és át kell állítani az

orvosok gondolkodását, hogy tudnillik a nyílt gümőkór többé nem egyéni eset, hanem meg kell látni benne a szociális kérdést. A nagy figyelemmel kísért előadáshoz Kányó Béla és Kramár Jenő profesz-

szorok szoltak hozzá.

Dobszay László a „C-vitamin klinikai alkalmazásának gyakorlati kérdéséről” tartott előadást, rámutatott klinikai és néptáplálkozási vizsgálataira, amit előadásában ez-alkalommal csak a metodikai kérdéseket fejtegette a végzett vizsgálatok alapján. Vázolta a C-vitamin kimutatásának eseteit és azokat a jelenségeket, amelyek mellett a kimutatás nehézségekre ütközik. Végül Batka István tartott előadást az iskolaorvosi intézmény népegészségügyi jelentőségéről.

Régi szegedi chirurgusok

»Sok szomorúsággal megrakott idő, siralommal áradt keserves esztendő...«

A bécsi udvari haditanács 1763-ban 400 forint fizetéssel egy sebészi állás létesítését rendeli el Szegeden, de a közbejött Rákóczi-szabadságharc s ez az állást valószínűleg nem töltetik be. A törökök kiűzése után az első medicinae doktor Szegeden Ausfeld Kristóf volt. Későbbi utóda Hochberg Ferdinánd, ki az 1738-1740. évi pestis alkalmával igen hasznos szolgálatot tett s ügyeltek katonarvos volt. A katonarvosokon kívül (különösen pestis időkben) 1-2 polgári sebész is került a városba, de csak 1725 óta volt Szegeden végleges letelepült állandó sebész.

1728-ban azt határozta a tanács, hogy mivel a többi sz. kir. városok is »hites borbélyok«-kal igyekeznek ellátni magukat, ennél fogva Szegeden is már legközelebb 3-4 ilyen sebészt fognak alkalmazni. Ők voltak a közegészségügyi öreik és a diplomás orvosok pótlói. 1731-ben a városnak már rendszeresen alkalmazott chirurgusa volt, kinek a boncolások alkalmával egyik borbély segédkezett. 1747-ben őt chirurgus lakott Szegeden. Csak ezután szervezték meg a városi tisztiorsvosi állást. Ennek javadalmát 60 forintba állapították meg, ami a 18. század végéig fokozatosan 300 forintra emelkedett. 1788-ban Csongrád és Csanád megyék fizikusa Schrand Ferenc lett, a későbbi egyetemi tanár és protomedikus.

1708-ban

PESTISJÁRVÁNY TÖRT KI SZEGEDEN

és Aradon junius közepe táján és amíg Szegeden mindössze 182-en haltak meg, addig Aradon (ahol nem gondoskodtak idejében a gondos szeparálásról) 3000-en pusztultak el. Ugyanezen évben Szegeden pestis katonai kórház épül, mely roszkatag állapotban még a 19. század elején is megvolt, mignem 1776-ban, a nagy kaszánya mellett, új kórházat kaptak a katonák.

1710-ben Jos. Comét (talán a császári hadsereg valamelyik parancsnoka) megfenyegeti a kecskeméti, nagykőrösi és ceglédi bírákat és ugyan-csak e napon (Szeged, 1710 május 17) hasonló fenyegetést küld, szintén Szegedről gr. Herberstein Ernő amely így szól: »Hallatik és bizonyosnak is tapasztalljuk is lenni, hogy Budán a pestishalál erősképpen grassál, kire nézve vadnak olyanok, akik afféle nyavalyától nem irtóznak, sőt vakmerőképpen hozzá közelgetnek és a ragályt terjesztik. Ezt fejvesztés terhe alatt megtiltja, azt is hozzátéve, hogy azt a helységet, hová az illetők visszatérnek stüzzel megemésztik. E megfenyítésben az is bennfoglaltatik, hogy akik budai vagy pesti emberrel szóba állanak, vagy csak leveleznek is a világból kitorölteti őket.

1739-ban császári rendelettel óvó-

intézkedéseket rendeltek el a pestisjárvány ellen. Kijelölte azokat a veszteglő intézeteket, amelyek felállítandók, így a többek között Szegeden is. Egészségügyi bizottság alakult, amely foglalkozott a pestistől ellepelt Szegednek élelmiszerrrel való ellátásával. Kimondotta, hogy a betegség ellen biztos gyógyszer nincs, leghelyesebb és legeredményesebb a megelőzés, szigorú vesztegzárral és más egészségügyi intézkedésekkel. Egyes helyeken a kutyákat is kiirtották, mert — szerintük — ezek is terjesztették a járványt. Ezzel kapcsolatosan felemlítendő, hogy az ez év tavaszán újra fellépett pestis idején Dorozsmán 1739-ben 55-en haltak meg pestisben.

LEVÉLTÁRI ADATOK SZERINT

a pestisjárvány igen nagy volt Hódmezővásárhelyen (1739), de rendkívüli volt a halandóság is. Az egykori hivatalos jelentés meghatározó szavakkal írja le a városban a nép szenvedését és kétségbeesését. »Az infectió — írja Andrassy Zsigmond Csongrád megye alispánjának — még sem szűnik, sőt ez az Isten példás ítélete úgy látszik még jobban sújt le közöttünk. Boldog szemek azok — folytatja a jelentés —, akik ezeket nem láthatják! Mi nyögünk mint az galambok, akik még életben vagyunk és minden órán várjuk fejünkre ezt az Isten rettenetes ítéletét, mert annyira elfogytunk, hogy még temető embert is alig kaphatunk és sokan csak szekérre teszik halottjaikat és még sirt és neki az sérelmezett fél, addig szekéren vagyton halottja, azután úgy temeti el.

A legfőbb ember házában is, ha halott esik, alig látunk két embert, akik eltemetnék. Utcáinkon ember nem látszik, a szolgálk gazdáikat elhagyták és haza jöttek. Ókrök, lovak széjjel és hosszában bujdosnak. Senki sincs, aki rájuk vigyázzon, az utcák peniglen üresek. Az Úr Isten eő szent felsége beő irtalmasság szerint fordítsa el tőlünk e rettenetes csapást, mert teljességgel elfogytunk, tizenkét napok alatt holtanak meg többben mint egy hétszázann. Majd egy későbbi (1739) jelentés szerint pestisben meghalt Hódmezővásárhelyen 2383, Szentesen 1099, Csongrádon 43, Mindszenten 33 egyén. Egy hivatalos irat szerint Csongrád megyében hat néptelen község van.

A királyi és helytartótanács 1740 július 23-iki rendelete írja, hogy »Szeged van még pestistől fertőzve, Pestmegyét elzárják, már azért is, mert Csongrád megyében pestissel fertőzött helyek akadnak. Ugyancsak 1740-ben a csanádi vám vezetője jelenti, hogy a Szegedről jött favágók közül többen meghaltak és ezek hulláit, nehogy nagyobb bbajt okozzanak, vízbedobálták.

Különösen erős himlő pusztított Hódmezővásárhelyen, Szeremlei Samu adatai szerint csupán a református

gyermekből elpusztult 1781-ben 214, 1784-ben 326, 1789-ben 181 s a többi években is, mert a járvány néha 2-3 éven át is folytonosan tartott.

HATÓSÁGI BABÁKKAL

is elláttak néhány várost, így Szegedet is. (1749). A bábáknak kézi patika tartására is joguk volt, mely a legszükségesebb szereket tartalmazta. Ezek a kis patikák, az abortív szerekekkel való visszaélések miatt, az orvosok előtt általában rossz hírben állottak. Orvoshiány volt Csongrád-megyében, mert 1785-ben II. Jozsef korában csak egy orvosa és két sebésze volt, csak 1796-ban szerveztek egy harmadik sebészi állást. Azonkívül a nagyobb községek is tartottak sebészeket: Hódmezővásárhely és Szentes kétőt (és egy borbélyt), Csongrád és Mindszent egy-egy sebészt, a többi többi községekben sem orvos, sem sebész nem volt.

A nép szaporodásának előmozdítására a kormány 1785-ben meghagyta az orvosoknak, hogy a betegekkel való gondot fordítsanak; aki pedig ételben és italban mértéket nem tartanak, jelentéskel fel a hatóságnak büntetés céljából. A képesítést minden orvostól, sebésztől és borbélytól megkövetelték. Csongrád megyében azonban a sebészek vonakodtak a vizsga letételétől s így néhányat el kellett tiltani a gyógyítástól. Hogy milyen nehéz volt jóra való orvost kapni, bizonyítja az is, hogy 1792-ben Csongrád és Csanád vármegyék együttesen egy közös főorvosost kaptak, Székér Károly János személyében, ik hosszas tárgyalás után végre Hódmezővásárhelyen kaptak állandó lakást. A nép inkább a kuruzslókhoz fordult. Ennek megakadályozása céljából a kormány 1793-ban erélyesen lépett fel a kuruzslók ellen, mihez képest a vármegye elrendelte, hogy az ilyenek elfogassanak és megbüntetessenek.

Érdekes felemlíteni, hogy az állategészségügy még gyengébb lábon állott és mivel akkor még állatorvosok nem voltak, a kormány utasította Csongrád vármegyét (1792), hogy a sebészek — ha barom orvoslásához értenek — e mesterségre a gazdaembereket is oktassák. Később, 1799-ben és 1802-ben a kovácsmestereket akarták az állatgyógyászatra taníttatni a vármegye költségén.

A HIMLŐOLTÁST

1806-ban karolták Csongrád vármegyében, különösen, amikor Hódmezővásárhelyen sokan pusztultak el himlőben. A vármegye az orvos jelentése alapján elrendelte, hogy a lelkészek a szószelekről figyelmeztessék a szülőket a himlőoltás hasznos voltára. Sok bajt okozott a kórházak és gyógyszer-tárak hiánya. A vármegye még 1792-ben is azt jelenti, hogy területén sem kórháza, sem menedékháza nincs és hogy ezért a szegény betegek csak rokonok és barátai által ápolhatnak.

Ragályos betegségek esetén egész családok pusztulnak el védtelenül és tanácstalanul. Csak 1809-ben fordult a hatóság figyelme a Kistelekben pusztító ragályos betegség felé, amelyről a vármegyei főorvos azt jelentette, hogy a lakosokkal egy szobában lakó katonáktól származott. Hiába írt fel a szegedi piaristák collegiumát is a hatóság, hogy a nyomorult község kiméltessék meg a beteg katonák átvonulásától, a katonai hatóság még megrakta sebesült katonákkal, mivel a kórházba nem fértek el, sőt a gróf Károlyi-családnak derekegyházi kastélya is kórházzá lett átalakítva.

A vármegye területén Szeged kivételével még 1786-ban sem volt egyetlen gyógyszer-tár sem. Hódmezővásárhelyen csak 1806-ban jelentkezett először egy Simonides András nevű gyógyszerész. A vármegye fel is karolta ügyét, de később bizonyos szabálytalanságok miatt, a gyógyszer-tár hatóságilag bezárták.

Frankl Antal

FERENC JÓZSEF
KESERUVIZ

A Mezőgazdasági Kiállítás
féltáru vasuti igazolványai
kapthatók a Délmagyarország jegyirodában